

Muskar (Myra / Lykia)

İki Yazıtı *Addendum et Corrigendum*

Hüseyin Sami Öztürk

Keywords: Muskar, Tragalassos, Myra, Lycia, inscription.

Anahtar Kelimeler: Muskar, Tragalassos, Myra, Lykia, yazıt.

Makalede, Antalya İli Demre İlçesi Muskar (Belören) Köyü'ndeki Asartepeler mevkiinde yer alan ve henüz belgelenmemiş olan, daha önceki yayınlarda ise Tragalassos¹ olduğu düşünülen² antik yerleşimin doğu *nekropolis*'indeki iki lahit yazıtı yeniden değerlendirmeye alınmıştır³: Söz konusu iki yazıt daha

¹ Yeri halen kesin olarak bilinmeyen Tragalassos, Hellenistik Çağ'da bağımsız bir kent iken Roma İmparatorluk Çağı'nda Myra'ya bağlı bir yerleşim haline gelmiştir (*Iarykanda* 1 = *SEG* 44, 1148). Ayrıca bkz. Behrwald 2000: 82, d.n. 265; Wiemer 2002: 222, d.n. 24; *TIB* 8, s.v. "Tragalassos"). Hellenistik Çağ'a belki de MÖ II. yy'ın birinci çeyreğine tarihlenen bir yazıt aracılığıyla Tragalassos ile Arykanda arasında yapılmış olduğunu bildiğimiz bir *symmakhia* anlaşması bu durumun açık bir göstergesidir (*Iarykanda* 1 = *SEG* 44, 1148). Adı geçen bu kentler arasında *symmakhia*'nın yapılmış olduğu bilgisi, Tragalassos yerleşiminin Arykanda yakınlarında aranması gerektiğini düşündürmektedir.. Robert 1955: 203, söz konusu kentin Myra ile Arneai arasında bir yerde ve muhtemelen Alakilise civarında olması gerektiği iddiasındadır. Diğer taraftan *BAtlas* 65 C5'de Karabel, Tragalassos olarak gösterilmiştir. Ancak Muskar yakınlarındaki kalıntılar ve Muskar'dan Alakilise'ye, oradan da Arykanda'ya ulaşan eski bir patikanın varlığı, araştırmacılarda Karabel'den çok Muskar'ın Tragalassos olabileceği kanaatini uyandırmıştır. Tragalassos hk. ayrıca bkz. Zgusta 1984: 367 vd.; Foss 1994: 27 vd.; *Iarykanda*: s. 3; *TIB* 8, s.v. "Tragalassos". Muskar için ayrıca bkz. Harrison 2001: 10 vdd.

² Bununla birlikte, 2010 yılında kentte yapılan bir araştırma sırasında tespit ettiğimiz Geç Dönem yapılarından birinde devşirme malzeme olarak kullanılmış ve günümüze oldukça kötü bir şekilde ulaşmış bulunan Hellenistik Dönem'e tarihlenen bir yazıt aracılığıyla, söz konusu yerleşimin adının Tragalassos olmadığı kesinlik kazanmıştır.

³ Makaleye konu edilen epigrafik belgeler, başkanlığını Prof. Dr. Nevzat Çevik'in yaptığı "Myra ve Limanı Andriake Kazıları" 2010 ve 2011 yılı kampanyası çerçevesinde Myra egemenlik alanında gerçekleştirilen çalışmalar sırasında yeniden değerlendirilmeye alınmıştır. Söz konusu bu çalışmaya olanak sağlayan Prof. Dr. Nevzat Çevik'e teşekkür ederim.

önce Petersen – von Luschan 1889: 41, no. 75–76 tarafından yayımlanmış olmakla birlikte, incelemelerimiz sonucunda her iki yazıtta da bir takım eklemeler ve düzeltmeler yapmış bulunmaktayız.

Muskar ya da yeni adıyla Belören Köyü Asartepe'deki antik yerleşim bir tepe yerleşimi olup; *nekropolis* alanı kentin doğu eteklerinden başlayarak, kuzey, kuzeybatı yönünde devam etmekte ve antik yerleşimin büyük bir bölümünü çevrelemektedir. Söz konusu *nekropolis*'te birçok lahit bulunmakla birlikte, bunlardan pek azı yazıtlıdır. Aşağıda bu yazıtlardan ikisi konu edilmektedir.

1 Petersen – von Luschan 1889, 41, No. 76'ya *Addendum*:

Apollonios Torunu Euelthon Oğlu Myralı Aurelius Euelthon'un Mezarı

Lahit, antik yerleşimin Doğu *nekropolis*'inin hemen girişinde, *akropolis*'in 260–270 m. doğu-kuzeydoğusunda yer almakta; koordinatları N: 36° 18' 12.3"; E: 29° 58' 17.3". Kireçtaşından, *in situ* durumdaki lahit teknesinin sağ kenar dışında, tüm kenarları muhafaza olmuş; sağ yan yüzün üst kenarı ise kırık. Kapak, lahtin önünde sağlam bir şekilde durmakta. Yazıt esas yüzde, bir *tabula* içinde olup, 2 satırdan oluşmaktadır. Aurelius *gens* adından dolayı, yazıt MS 212'den sonraya tarihlenebilir. Ölçüler: Y: 1,09 m; G: 2,15 m; D: 1,06 m; HY: 0,03–0,04 m; bkz. Resim 1.

Petersen – von Luschan 1889: 41, no. 76:

ΤΟ ΑΝΓΕΙΟΝ ΑΥΡΕΥΕΛΘΟΝΤΟΣ ΚΑΙ Τὸ ἀγγεῖον Αὐρ. Εὐέλθοντος καὶ
ΑΠΟΛΩΝΙΟΥ ΜΥΡΕΩΣ ΑΠΟΛΩΝΙΟΥ ΜΥΡΕΩΣ ΚΤΛ.

τὸ ἀγγεῖον Αὐρ. Εὐέλθοντος καὶ

Ἀπολωνίου Μυρέως κτλ.

Revizyondan sonra:

Τὸ ἀγγεῖον Αὐρ(ηλίου) Εὐέλθοντος β'

Ἀπολωνίου, Μυρέως.

Çeviri:

Apolonios torunu Euelthon oğlu Myralı Aurelius Euelthon'un mezarı.

2 Μυρέως *ethnikon*'u birçok Myra yazıtında özenle zikredilmiştir, bkz. Fellows 1840: 202 = LBW 1312; Davies 1885: 112, no. 28 = LBW 1315;

Gardner 1885: 358, no. 124; Petersen – von Luschan 1889: 37, no. 59 = IGR III 725; Petersen – von Luschan 1889, 37, no. 61; Petersen – von Luschan 1889: 37, no. 66 = IGR III 726; Petersen – von Luschan 1889: 41, no. 77; Petersen – von Luschan 1889: 45, no. 82 = IGR III 714; Petersen – von Luschan 1889: 56, no. 103; 58, no. 114; Ormerod – Robinson 1914: 24, no. 31; 28, no. 36; Schuler 2006: 407 vd., no. 7; 423 vd., no. 18; 429 vd., no. 21.

2 Petersen – von Luschan 1889, 41, no. 75'e Addendum et Corrigendum:

Piksadoros Oğlu Myralı Aurelius Koresios ile Adoptif Oğlu Aurelius Gerasimos'un Mezarı

Lahit, 1 numaralı yazıtın yer aldığı lahit teknesi ile yan yana durmakta. Kireçtaşından, bir podyum üzerinde bulunan *in situ* durumdaki lahit teknesinin tüm kenarları muhafaza olmuş; arka yüzün orta kısmı kısmen kırılmış. Teknenin üzerindeki *in situ* kapağın ön yüzünde, solda yüksek kabartma bir kadın sağda yüksek kabartma bir erkek büstü; her iki yan yüzde yüksek kabartma aslan başları; arka yüzde sağlı sollu yüksek kabartma iki *bukranion* bulunmakta. Yazıt esas yüzde, bir *tabula* içinde olup, 4 satırdan oluşmakta olup; tamamı görünebilir ve okunabilir durumdadır. Ancak, yazıtın ilk edisyonunu gerçekleştiren Petersen – von Luschan'da yazıt sadece bir satır olarak gözükmekte olup, geri kalanı için Hellence vd. anlamına gelen κτλ. kısaltması kullanmıştır. Bu durum belki, adı geçen araştırmacıların yazıtın estampajını ya da envanter defterindeki kaydını kaybetmeleriyle açıklanabilir. Aurelius *gens* adından dolayı, yazıt MS 212'den sonraya tarihlenebilir. Ölçüler: Y: 1,65 m; G: 2,52 m; D: 1,40 m; HY: 0,07–0,054 m; bkz. Resim 2.

Petersen – von Luschan 1889: 41, no. 75:

ΤΟ ΑΓΓΛΟΝ ΠΡΟΓΟΝΙΚΟΝ ΑΥΡΗΛΙΟΥ ΚΟΡΗΣΙΟΥ ΠΙΞΩΔΑΡΟΥ ΜΥΡΕΟΣ ΕΙ(Σ) Θ' ΕΝΚΗΔ[ΕΥΘΗΣΟΝΤΑΙ ΚΤΛ
Τὸ ἀ[ν]γ[ε]ῖον προγονικὸν Αὐρηλίου Κο[ρ]ησίου Πιξωδάρου Μυρέος, εἰ(ς) θ' ἐνκηδ[ευθῆσονται κτλ

τὸ ἀ[ν]γ[ε]ῖον προγονικὸν Αὐρηλίου Κο[ρ]ησίου Πιξωδάρου Μυρέος, εἰ(ς) θ' ἐνκηδ[ευθῆσονται κτλ.]

Revizyondan sonra:

Τὸ ἀ[ν]γ[ε]ῖον προγονικὸν Αὐρηλίου[υ] Κορησίου Πιξωδάρου,

Μυρέος(!), εἰς θ' ἐνκηδ[ευ-]

2 [θῆσεται ὄν ἄν?] ἐπιτρέψωμεν ἐγὼ ἢ καθ' ὑιοθ(εσίαν) [μο]υ Αὐρήλιος
Γηράσιμος Κορη-

σίου, [ἄλλ]ω [δὲ] οὐδ[εν]ι ἐξέεται ἐνκηδεῦσαι οὔτε τῷ ἀνγείω οὔτε
τῷ ὑποσορίω, ἢ ὀφ[ει-]

4 λέ[σ]ει τῷ ἱερῶ[τάτῳ] ταμείῳ δηνάρια × ,βφ'.

Çeviri:

Atadan kalma bu mezar Piksodaros oğlu Myralı Aurelius Koresios'a aittir. Bu mezara ben ya da evlat edindiğim oğlum Koresios oğlu Aurelius Gerasimos'un izin verdiği (kişi) gömülecektir. Başka hiç kimse ne bu mezara ne de bu hyposorion'a gömmeye izini değıldir; aksi takdirde en kutsal hazineye 2.500 denarion ödeyecektir.

1 Τὸ ἀ[νγείῳ]ν προγονικόν ifadesi mezarın atalardan kaldığını, yani birkaç kuşak boyunca aynı aileye ait olduğunu göstermektedir⁴. Προγονικόν ifadesi Lykia'daki mezar yazıtlarında τὸ ἀνγείον (Teimioussa: Petersen – von Luschan 1889: 58, no. 114), τὸ ἡρῶον (Patara: TAM II 441; Tlos: TAM II 621), τὸ ἡρώειον (Kyanai: TAM I 73; Ksanthos: TAM II 316), τὸ μνημεῖον'la (Karmylessos: TAM II 121; Sura: Petersen – von Luschan 1889: 44, no. 80; Telmessos: TAM II 39), (Olympos: TAM II 1097) ifadeleriyle birlikte gözükmektedir.

Μυρεός'un Μυρεός şeklindeki kullanım örneği için ayrıca bkz. Zimmermann 2005: 265, no. 8. Μυρεός *ethnikon*'u için bkz. [1] numaralı yazıt.

Πιξώδαρος adı için bkz. Zgusta 1964: § 1263–3; 1263–4; Cau 2003: 336; Cau 2005: 374. Lykia'dan bu adın geçtiği yazıtlar için bkz. Kadyanda (TAM II 119; TAM II 650 Ia; Ib; IIa; IIIa), Ksanthos (TAM II 376), Pınara (TAM II 524). Ksanthos'tan bulunmuş MÖ 337 yılına tarihlenen bir yazıtta ise, satrap Πιξώταρος'un adı yer almaktadır (SEG 27, 942 = SEG 46, 1720 = SEG 48, 1741).

Bilindiği gibi, MÖ 540 civarında, Pers İmparatoru Dareios'un komutanı Harpagos Lykia'nın da dâhil olduğu bütün Küçükasya'yı Pers egemenlik alanına dâhil etmişti. Bu sefer sırasında, Lykia'nın önemli kentlerinden Ksanthos

⁴ Bu ifadenin kullanımı hk. bkz. Schweyer 2002: 59; 192; Schuler 2006: 409.

Persler'e karşı koymayı denemiş; ancak daha fazla direnemeyeceklerini anlayan Ksanthos'lular bütün kenti sakinleriyle birlikte ateşe vermişlerdir (Hdt. I, 176). Herodotos'un anlatımına göre, bu olaydan sonra Persler Ksanthos'a yeni sakinler yerleştirmişlerdir. Antik kaynaklarda bu yerleşimcilerin kökenleri hakkında herhangi bir bilgi bulunmamakla⁵ birlikte; bunların içerisinde çoğunluğu Persler'in oluşturduğunu tahmin etmek güç değildir. Bu andan sonra, Pers kültürü Lykia'ya yavaş yavaş nüfuz etmiş; Lykia'nın elit sınıfı artık, Pers isimleri almaya ya da Persler'le evlilik yoluyla akrabalıklar kurmaya başlamışlardır (Schmidt 1982: 387; Bryce 1986: 100 vd.; Asheri 1993: 60). Hatta Büyük İskender'in tercümanlarından biri olan Lykialı Pharnakes'in annesinin dahi bir Persli olduğu bilinmektedir (Diod. XVII 68, 4-7; Plut. *Alex.* XXXVII 1-2; Arr. *Anab.* IV 3, 7). Paksodaros adı da hiç kuşkusuz ki, bölgedeki bu Pers etkisinin bir yansımasıdır⁶.

Dr. Hüseyin Sami Öztürk
Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı
İstanbul / Türkiye
hsoztrk@yahoo.com

⁵ Konu hk. bkz. Bryce 1986: 99 vd.; 168 vd.

⁶ Lykia'daki Pers etkileri için bkz. Shahbazi 1975; Schmidt 1982: 373-388; Asheri 1983; Jacobs 1987; Briant, 1998: 305-340. Lykia'daki Pers isimleri hk. bkz. Schweyer 2002: 139 vdd.

Muskar (Myra/Lycia): Addendum and Corrigendum for Two Inscriptions

In this article, two sarcophagi inscriptions are reexamined from the eastern necropolis of an ancient settlement whose name has not been documented certainly yet but is supposed to be the ancient city of Tragalassos located in the Asartepe site of the Muskar (Belören) village of Demre district in Antalya province. Although these two inscriptions were published before in Petersen – von Luschan 1889: 41, no. 75–76, as a result of our researches, we made some addenda and corrigenda for the inscriptions.

Kaynakça ve Kısaltmalar Listesi

- Arr. *Anab.* Arrianus, *Anabasis* = *Arrian*, with an English translation by P. A. Brunt I–II, Cambridge, Mass.-London, 1976–1983 (The Loeb Classical Library).
- Asheri, D.
1983 *Fra ellenismo ed iranismo. Studi sulla società e cultura di Xanthos nella età achemenide*, Bologne.
- BAtlas* R. J. A. Talbert (ed.), *Barrington Atlas of the Greek and Roman World*, Princeton.
- Behrwald, R.
2000 *Der lykische Bund: Untersuchungen zu Geschichte und Verfassung*, Bonn.
- Briant, P.
1998 “Cites et satrapes dans l’empire achemenide: Xanthos et Pixôdaros”, *CRAI*: 305–340.
- Bryce, T. R.
1986 *The Lycians. A Study of Lycian History and Civilisation to the Conquest of Alexander the Great. I: The Lycians in Literary and Epigraphic Sources*, Copenhagen.
- Cau, N.
2003 “Nuovi antroponomi indigeni nelle iscrizioni greche della Licia di età ellenistico-romana”, *SE* 15: 297–340.
- Cau, N.
2005 “Onomastica Licia”, *SE* 16: 345–375.
- Chiron* *Chiron. Mitteilungen der Kommission für alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts*.
- CRAI* *Comptes Rendus de l’Académie des Inscription et Belles-lettres*.
- Davies, G.
1885 “Greek inscriptions from Lycia”, *JHS* 15: 100–115.
- Diod. Diodoros Siculus, *Bibliothèque historique* = *Diodorus of Sicily*, with an English translation by C. H. Oldfather – C. L. Sherman – C. B. Welles – R. M. Geer – F. R. Walton, I–XI (1947–1970 [The Loeb Classical Library]).
- DOP* *Dumbarton Oaks Papers*.
- Fellows, C.
1840 *An Account of Discoveries in Lycia: Being a Journal Kept during a Second Excursion in Asia Minor*, London.
- Foss, C.
1994 “The Lycian Coast in the Byzantine Age”, *DOP* 48: 1–52.
- Gardner, E. A.
1885 “Inscriptions Copied by Cockerell in Greece.-II”, *JHS* 6: 340–363.

- Harrison, M.
2001 *Mountain and Plain. From the Lycian Coast to the Phrygian Plateau in the Late Roman and Early Byzantine Period*, Michigan.
- Hdt. Herodotus, *Historiae* = Herodotus, with an English translation by A. D. Godley I–IV, London/New York 1975 (The Loeb Classical Library).
- IGR *Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes* (Cagnat).
- IARYkanda S. Şahin (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 48: *Die Inschriften von Arykanda*, Bonn 1994.
- Jacobs, B.
1987 *Griechische und Persische Elemente in der Grabkunst Lykiens zur Zeit der Achämenidenherrschaft*, Jonsered.
- JHS *Journal of Hellenic Studies*.
- LBW P. Le Bas – W. H. Waddington, *Voyage archéologique en Grèce et en Asie Mineure, fait pendant les années 1834 et 1844 (Paris 1847–1877)*, *inscriptions Grecques et Latines*, Hildesheim 1972³.
- MDAI(I) *Istanbuler Mitteilungen*.
- Ormerod, H. A. – E. S. G. Robinson
1914 “Inscriptions from Lycia”, *JHS* 34: 1–35.
- Petersen, E. – F. von Luschan
1889 *Reisen im südwestlichen Kleinasien*, II: *Reisen in Lykien, Milyas und Kibyratıs*, Vienna.
- Plut. *Alex.* Plutarkhos, *Alexandros* = *Plutarch Lives*, VII: *Demosthenes and Cicero. Alexander and Caesar*, with an English translation by B. Perin, Harvard 1919 (The Loeb Classical Library).
- Robert, L.
1955 “Villes et monnaies de Lycie”, *Hellenica* X: 188–222.
- Schmidt, R.
1982 „Iranische Wörter und Names im Lykischen“, J. Tischler (ed.), *Serta Indogermanica: Festschrift für Günter Neumann zum 60. Geburtstag* I, Innsbruck: 373–388.
- Schuler, C.
2006 „Inschriften aus dem Territorium von Myra in Lykien: Istlada“, *Chiron* 36: 395–451.
- SE *Studi Ellenistici*.
- Shahbazi, S.
1975 *The Irano-Lycian Monuments. The principal antiquities of Xanthos and its region as evidence for Iranian aspects of Achmaemenid Lycia*, Tehran.
- Schweyer, A.-V.
2002 *Les Lyciens et la mort: une étude d'histoire sociale*, İstanbul.
- TAM I-II *Tituli Asiae Minoris*.

- TIB 8 H. Hellenkemper – F. Hild (Hrsg.), *Tabula Imperii Byzantini*, Band 8: *Lykien und Pamphylien*, Teil 1, Wien.
- Wiemer, H.U.
2002 *Krieg, Handel und Piraterie. Untersuchungen zur Geschichte des hellenistischen Rhodos*, Berlin (*Klio* Beihefte N.F. Bd. 6).
- Zgusta, L.
1984 *Kleinasiatische Ortsnamen*, Heidelberg.
- Zimmermann, M.
2005 „Eine Stadt und ihr kulturelles Erbe. Vorbericht über Feldforschungen im zentrallykischen Phellos 2002–2004 mit einem Beitrag von Christof Schuler“, *MDAI(I)* 55: 215–270.

Res. 1 Aurelius Euelthon'un mezarı

Res. 2 Aurelius Gerasimos'un mezarı